

УДК 78.472

DOI: <https://doi.org/10.33398/2310-0583.2020.46.19.31>

Мар'яна Ферендович

НА ПОЧАТКУ ЗІРКОВОГО ШЛЯХУ: ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА ДИРИГЕНТА АРТУРА РОДЗІНСЬКОГО

Ферендович Мар'яна Василівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музикознавства та хорового мистецтва факультету культури і мистецтв, Львівський національний університет імені І. Франка, Львів (Україна). E-mail: ferendovych.maryana@ukr.net
ORCID 0000-0002-7256-6535

На початку зіркового шляху: штрихи до портрета диригента Артура Родзінського

Статтю присвячено постаті видатного диригента Артура Родзінського, який розпочав свою блискучу кар'єру у Львові. Методологія дослідження передбачає застосування історико-біографічного, компаративного та аналітичного методів. Наукова новизна полягає у тому, що автором вперше осмислюється ранній період життєтворчості митця. Зірковий шлях А. Родзінського є показовим з огляду на підгрунття, яке становив Міський (Великий) театр у Львові в першій третині ХХ ст. Його сцена сприяла творчому становленню, формуванню професійних якостей та мистецьких ідеалів у низки галицьких диригентів, серед яких було чимало львів'ян.

Модель успіху А. Родзінського побудована на орієнтаціяx постійного вдосконалення, що були закладені під впливом батьківського авторитету, потужної аури Львова, багатого на культурні традиції, непересічних особистостей – видатних діячів в музично-освітній сфері Львова і Відня, гастрольно-концертному і музично-театральному житті краю.

Аналіз раннього (львівського) періоду дає підстави твердити про створення позитивного іміджу диригента. Можна виділити такі його складники як енергійність, ініціативність, темпераментність, високе самовладання, освіченість, музикальність, точність, старанність, працездатність, організаторські вміння, швидкість, результативність. Зауважимо, що перелічені професійно важливі якості А. Родзінського не суперечать характеристикам митця в роки його творчої зрілості. Навпаки тільки доповнюються ознаками інтенсивності, витривалості, досвідченості, ефективності, продуктивності у творчому процесі. Натомість психологічний портрет диригента-виконавця окреслюється

новими рисами, що виявилися у формі крайньої радикалізації комунікативних функцій. Наприкінці 30-х рр. за А. Родзінським закріпилася репутація диригента-диктатора, що на наш погляд, принципово відрізняє специфіку його особистості на ранньому (львівському) і пізньому (американському) етапах.

Ключові слова: А. Родзінський, Львів, диригент, оркестр, диригентське мистецтво, творчий портрет.

Постановка проблеми. Визначні постаті диригентського мистецтва Львова постійно перебувають у фокусі наукових зацікавлень дослідників музичного минулого Галичини. Його історія засвідчує величезну кількість маестро, котрі у різних сферах мистецької роботи зчинили вплив на розвиток музичної культури краю. Однак існують особистості, котрі незважаючи на короткотривалу диригентську практику зуміли привернути увагу світової спільноти до мистецького життя регіону, піднести його престиж крізь призму власних творчих досягнень. До таких митців належить Артур Родзінський – одна з найяскравіших зірок диригентського мистецтва, що коли-небудь вийшла із стін Львівської опери.

Аналіз досліджень і публікацій. А. Родзінському, якого титулюють великим і легендарним диригентом ХХ ст., приділяли увагу найавторитетніші часописи світу (The New York Times, Time, Los Angeles Times), а біографічні дані публікуються більшістю енциклопедичних видань [5; 9; 18]. Загалом ці матеріали концентруються на етапі творчого злету маестро, тоді як в українському і зарубіжному музикознавстві його постать розглядалася в контексті функціонування Міського (Великого) театру у Львові [2; 12]. Тому, **метою статті** є висвітлення початку зіркового шляху А. Родзінського, що сприятиме внесенню штрихів до портрета знаменитості.

Виклад основного матеріалу. Артур Родзінський (1892–1958) народився у Спліті – одному з найбільших міст історичного регіону Далмація (сьогодні Хорватія). Члени його сім'ї знаходилися в цілковитій залежності від військово-професійної діяльності батька. Вимоги військової служби змушували часто змінювати місце проживання лікаря за фахом і корінного львів'янина Германа Юзефа Родзінського (властиво Ріттігштайна). У 1897 р. він був переведений до Львова, що став рідним містом для його родини на довгі роки.

Очевидно подібні біографічні факти слугували підставою для ідентифікації А. Родзінського як львів'янина.

Скласти більш ширше уявлення про склад сім'ї, атмосферу взаємин, що панувала в ній дозволяє праця Кшиштофа Дуди і Агнешки Кубіш, присвячена долі брата Артура – видатного лікаря-анестезіолога Річарда Родзінського. Обоє братів, які досягли неабиякого успіху, кожен у своїй сфері, зростали під впливом домінування батька, беззаперечного лідера, який займав високі військові посади: був старшим лікарем першого класу цісарської та королівської армії, згодом отримав звання бригадного генерала Війська Польського. Їх матір Ядвігу Вішневську характеризували як життєрадісну, толерантну і, водночас, мовчазну жінку із заклопотаним способом життя, присвяченого обов'язковому і вимогливому чоловікові [11].

Варто акцентувати на значній сімейній події, що відбулася одразу після закінчення Першої світової війни. За ініціативи батька було змінено родинне єврейське прізвище Рітгіштайн на Родзінських. На цьому питанні зосередився Анджей Хойновський – дослідник життєдіяльності сина Артура – відомого дипломата, синолога та історика Вітольда Родзінського. Він зазначав, що таке перетворення трактувалося як фінальний акт вибору польської приналежності [10, с. 132].

За спогадами, сини Г. Ю. Родзінського мали різні темпераменти і характери. Старший Річард («Рікі») був спокійним і роздумливим, з ним не виникало проблем у вихованні. Він вивчав медицину у Львівському університеті й до початку Першої світової війни здобув ступінь доктора медичних наук. Йому належать новаторські розробки в галузі епідуральної анестезії. Знеболення, яке він назвав «крижово-поперековим» знайшло застосування не тільки в хірургії, а й у гінекології, акушерстві та урології. Річарда шанували в широких верствах суспільства, вважали одним з кращих польських хірургів, людиною надзвичайної доброти з «кришталевим» характером [11]. На сьогодні постать Р. Родзінського тільки відкривається в історії анестезіології.

Натомість молодший Артур («Туркі»), надзвичайно талановитий (абсолютний слух, музична пам'ять), відзначався жвавістю та бурхливим темпераментом. Промовистим щодо характеристики його вдачі залишається випадок, який ілюструється фактично кожним біографічним джерелом. Йдеться про історію, коли Річард

поскаржившись на гучну музику, отримав від брата шаблею по руці. Темперамент буде головним арсеналом Артура і головною слабкістю його життя [13].

Першим вчителем А. Родзінського вважають Вілема Курца – представника чеської гілки львівського піанізму, що справив істотний вплив на розвиток музичної культури регіону [6, с. 286]. Його вихованці сформували потужну плеяду музичних діячів Галичини: композиторів, диригентів, музикознавців, піаністів, педагогів тощо. У переліку низка українських і польських музикантів, які розвинули фортепіанно-педагогічну систему вчителя. Зокрема видатні постаті національного музичного мистецтва Дарія Шухевич-Старосольська, Тарас Шухевич, Василь Барвінський, Марія Віханська, Іванна Шмериковська-Приймова, Антін Рудницький, Роман Савицький, Роман Сімович, Дезидерій Задор [4, с. 13].

Педагогічні принципи В. Курца, що окреслювалися вихованням інтелекту учня-піаніста, активним апелюванням до мислення, стали важливою умовою становлення особистості А. Родзінського. Вони пронизують подальший шлях професійного самовизначення й самореалізації митця. Коли йому виповнилося дванадцять років він влаштувався на роботу, що вимагала перегортання сторінок для музикантів у Львові. У п'ятнадцять, став членом «*claque*» у Львівській опері – організованій групі людей, що аплодують виконавцям [13]. Такі популярні тогочасні практики дозволили музиканту-початківцю безкоштовно слухати прекрасні виконання, формували музично-естетичний смак, сприяли розширенню діапазону професійних орієнтирів і перспектив. Адже, в період першого десятиріччя ХХ ст. Міський (Великий) театр знаходився на дуже високому мистецькому рівні. Під керуванням Людвіка Геллера працювали талановиті музиканти, запрошувалися до співпраці зірки музичного виконавства, здійснювалися оперні постановки композиторів різних національних шкіл. В прийдешньому знаменитий диригент мав змогу спостерігати за диригентськими тріумфами визнаного «вагнеромана» і «вагнерознавця» іспанця за походженням Антоніо Рібери, хорвата Фердинанда Рукавіни, шанувальника і глибокого знавця італійської опери хорвата Петара Стрміча ді Валькросціати, видатного польського композитора Людомира Ружицького. Ймовірно був очевидцем диригентських дебютів краків'янина Леона Лангера, львів'ян Стефана Баранського та Броніслава Вольфшталя.

На початку Першої світової війни 22-річний Артур жив із матір'ю у Відні, де за бажанням батька вивчав право. Однак, прагнення стати різнобічно освіченим музикантом зумовило його відвідувати Академію музики. Він опановував мистецтво гри на фортепіано в класі професора Єжи Лялевича, вдосконалював майстерність під керуванням відомого піаніста, учня Ференца Ліста, Еміля фон Зауера. Крім цього, навчався диригуванню у головного диригента Віденської опери Франца Шалька та композиції у молодого на той час професора Йозефа Маркса і знаного хормейстера, композитора Франца Шрекера [9, с. 207].

З початком Світової війни заняття А. Родзінського перервалися. Перебуваючи на військовій службі в австрійській армії, його було поранено на російському фронті. Повернувшись додому він закінчив юридичне навчання у Львівському університеті та відповідно статусу учасника війни і юриста отримав посаду інспектора м'ясних магазинів. Водночас, почав грати на фортепіано у львівському вар'єте Марека Віндхайма, який невдовзі зробив блискучу кар'єру соліста Метрополітен-опера і голлівудського актора. Він акомпанував багатьом знаменитостям, що гастролювали у Львові, зокрема Фріцу Крейслеру, одному з найвідоміших скрипалів світу [13].

У 1918 р. директор Міського театру у Львові, відомий композитор і оперний критик Станіслав Невядомський запросив А. Родзінського працювати репетитором солістів і хормейстером [9, с. 207]. У грудні цього ж року, ангажував його як оперного диригента [12, с. 182].

У низці біографічних джерел повідомляється, що перший виступ А. Родзінського у Львівському театрі був невдалий [5, с. 221]. Найімовірніше така інформація інтерпретована зі слів самого маестро, який негативно оцінював свій перший диригентський досвід [19, с. 5]. Натомість, спираючись на матеріали тогочасної львівської періодики, варто спростувати подібне твердження. Зауважимо, що більшість музичних критиків Галичини доволі позитивно відгукувалися про його дебют. Зокрема, Альфред Пльон писав: «Недавньою прем'єрою опери “Ернані” керував молодий капелмейстер др. Артур Родзінський, який вперше виступив перед львівською публікою і справив дуже позитивне враження. Пана Родзінського знаємо як досконалого піаніста з високою інтелігентністю, великою музикальністю і ґрунтовним музичним

вишколом. Як диригент він виявив багато енергії і самовладання, особливо у важких кінцевих ансамблях. Оркестр грав дуже добре, хор співав вправно» [7, с. 3].

В іншій рецензії А. Пльон наголошував на недосвідченості диригента. За словами критика, результат репертуарного вибору суттєво сприяв його виступу, оскільки постава опери не викликала ніяких труднощів для складу солістів, хору і оркестру. На його думку, здібний і освічений музикант був повний темпераменту і життя, диригував із задивованою певністю, запобігливо звертав увагу на все, внаслідок чого цілість вийшла дуже вдало [8, с. 157].

Не менш схвально оцінив перші кроки на диригентській ниві й Францішек Нойгаузер. «Передусім випадає піднести з гарячим визнанням працю диригента А. Родзінського» – зазначив довголітній рецензент «Gazety Lwowskiej». «Добре відтворена пульсуюча ритміка “темпу”, тонке застосування динаміки і, загалом, точність під кожним оглядом є корисною ознакою діяльності його батуту в надійному майбутньому для Львівської опери» [15, с. 6].

Через пів року праці на посаді диригента А. Родзінський здійснив прем'єру опери «Ерос і Психея» Л. Ружицького. Постановка цього спектаклю викликала справжній резонанс у пресі. Її залічували до важливих подій музичного життя Галичини, підкреслювалося значення для прихильників модерністського мистецтва.

Характеризуючи виконання опери музичні критики були одностайними щодо виняткових труднощів, які виникали внаслідок вивчення твору та успішності виступу обдарованого диригента [14, с. 90–91]. А. Пльон зауважував: «Презентація на нашій сцені “Ероса і Психеї” відбулася дуже старанно, що передусім є заслугою молодого, енергійного і дуже талановитого капельмейстера А. Родзінського. Постава цієї опери не належить до легких справ і вимагає дуже багато праці та часу, а вивчення окремих партій у стилі “modern” із співаками, які призвичаєні тільки до виконання італійських опер створювало умови більш як важкі. Це завдання др. Родзінський виконав добре, за що йому належить повне визнання» [17, с. 5].

Аналізуючи перше прочитання опери у Львові, Ф. Нойгаузер також відзначав надзвичайно сумлінне приготування твору та належний рівень, який було досягнуто завдяки працьовитому диригентові. Сильною стороною виконання вважав витончене нюансування і вміле застосування контрасту світла й тіні [16, с. 5].

Після блискучого старту на львівській оперній сцені творчий шлях А. Родзінського наповнюється низкою виняткових подій, які сприяли відкриттю нової знаменитості диригентського виконавства ХХ ст. Фактологічна інформація стосовно життєтворчості митця вражає своєю розмаїтістю, а працездатність та високі результати, безперечно, гідні захоплення. Зарекомендувавши себе як талановитий та ініціативний диригент, який за короткий проміжок часу завоював авторитет у Львові, А. Родзінський отримав запрошення на посаду другого диригента від директора Варшавської опери Еміля Млинарського. Впродовж 1921–1925 рр. він керував також симфонічними концертами у Варшавській філармонії.

Наступні етапи його диригентської практики ознаменовані знайомством з велетнями у світовому диригентському просторі – Леопольдом Стоковським і Артуро Тосканіні. Вони відіграли помітну роль у формуванні творчого почерку й особистості А. Родзінського. Саме завдяки Л. Стоковському, молодий і амбітний диригент отримав змогу асистувати йому в одному з найуспішніших симфонічних колективів світу – Філадельфійському оркестрі [1, с. 229]. До того ж, у 1927–1929 рр. диригував спектаклями у Філадельфійській Гранд-опері (Philadelphia Grand Opera Companies), де з-поміж низки видатних співаків співпрацював з Адамом Дідуром – знаковою постаттю в музичній культурі Львова й Галичини та «українським Шаляпіним» Іваном Стешенком [3, с. 1586]. Активний режим роботи диригента передбачав також керування студентським оркестром в Інституті Музики Кертіса (Філадельфія) та гастрольну діяльність (стояв на чолі симфонічних виконань оркестрів New York Philharmonic, Detroit Symphony, Rochester Philharmonic, Chicago Symphony).

Висока продуктивність, ефективність і якість праці призвели до зростання популярності А. Родзінського. У 1929 р. він отримав посаду головного диригента оркестру в Лос-Анджелесі (1929–1930, 1932–1933), згодом – у Клівленді (1933–1943 рр.). В міжчасі (1930–1931) провадив оперний сезон у Сан-Франциско і диригував Голлівудським симфонічним оркестром [2, с. 71].

Десятиріччя праці в Клівленді вважаються періодом розквіту таланту диригента А. Родзінського. До переліку тогочасних досягнень належать омолодження складу оркестру та піднесення його до рівня кращих симфонічних колективів країни [5, с. 221]. Особливого успіху здобули організовані оркестрові прочитання

сучасних творів, що здійснювалися у формі відкритих репетицій в присутності авторитетних музикантів і критиків. За участю кращих солістів підготував постанови опер Р. Вагнера, Р. Штрауса та Дмитра Шостаковича.

Виступаючи з кращими американськими і європейськими оркестрами, неодноразово концертуючи у Будапешті, Варшаві, Відні, Лондоні, Парижі, Празі, А. Родзінський привернув до себе увагу А. Тосканіні – багаторічного головного диригента Нью-Йоркського філармонічного оркестру. Існує думка, що саме А. Тосканіні ініціював його відрядження до Зальцбурга на легендарний музичний фестиваль, де він з величезним успіхом керував Віденським філармонічним оркестром [13]. Відтак маестро доручив А. Родзінському сформувати оркестр Національної радіомовної корпорації Ен-бі-сі (NBC Symphony Orchestra), що був створений спеціально для А. Тосканіні в 1937 р. у Нью-Йорку [18, с. 96].

На початку 40-х рр. А. Родзінський зайняв одне з ведучих місць в диригентській еліті США. У 1942–1947 рр. він очолив оркестр Нью-Йоркської філармонії, згодом Чиказький симфонічний оркестр (до 1948). Його вважають гідним спадкоємцем великого А. Тосканіні, а роботу з Нью-Йоркським філармонічним оркестром чи не найбільшою в диригентській практиці. Зафіксовано, що 13 мільйонів людей слухали прямі недільні трансляції їх концертів на одній з найбільших тогочасних радіомереж США – Сі-бі-ес (CBS) [13].

В останнє десятиліття свого життя працював як диригент-гастролер із Royal Philharmonic Orchestra («Національний оркестр Великої Британії»), в оперних театрах Відня, Риму та знаменитому «Ла Скала», виступав у Південній Америці та США.

А. Родзінський увійшов в історію диригентського мистецтва як безкомпромісний, деспотичний, маестро, що «дихає вогнем», вимогливий, важкий для вдоволення, зі складною вдачею тощо. Зазначені риси творчої особистості не притаманні характеристикам раннього періоду діяльності митця. Рецепція постаті диригента на сторінках львівської періодики поставала тільки у вигляді таких формулювань як енергійний, темпераментний і водночас з високим самовладанням, талановитий, освічений, музикальний, точний, старанний, працездатний, з розвиненими організаторськими вміннями, швидкий, результативний.

Складові творчого портрету молодого музиканта стали запорукою блискучої кар'єри. Їх формування позначені впливом

родинного оточення, специфіки мистецького середовища, рівня музичних вражень і освіти. Втім, сукупність індивідуальних якостей, що визначили його як диригента-диктатора, варто розглядати як наслідок тривалої праці в умовах жорсткої конкуренції диригентсько-оркестрового виконавства США, а також ролі духовних кумирів. В цьому контексті наглядною видається паралель з А. Тосканіні, принципи управління якого передбачали «деспотичний метод» спілкування з виконавцями. Очевидно манера поведінки маестро була співзвучною авторитарному стилю виховання А. Родзінського, що в комплексі набуло вияву у високій вимогливості, дисципліні, єдиноначальності, особистому контролі, суворості та категоричності.

Стосовно характеру А. Родзінського побутує низка епатажних історій, іноді навіть анекдотичних. Та передусім його пам'ятатимуть як диригента-перфекціоніста, який впродовж усього творчого шляху знаходився в пошуку ідеалу, цілеспрямовано і жертвовно стремів до висот музично-виконавського мистецтва.

Висновки. Зірковий шлях А. Родзінського є показовим з огляду на підґрунтя, яке становив Міський (Великий) театр у Львові в першій третині ХХ ст. Його сцена сприяла творчому становленню, формуванню професійних якостей та мистецьких ідеалів у низки галицьких диригентів, серед яких було чимало львів'ян (Стефан Баранський, Роман Войнарович, Броніслав Вольфшталь, Анда Кічман, Юзеф Лерер, Ярослав Лещинський, Якуб Мунд, Антін Рудницький, Тадеуш Серединський, Лев Туркевич).

Модель успіху А. Родзінського побудована на орієнтаціях постійного вдосконалення, що були закладені під впливом батьківського авторитету, потужної аури Львова, багатого на культурні традиції, непересічних особистостей – видатних діячів в музично-освітній сфері Львова і Відня, гастрольно-концертному і музично-театральному житті краю.

Аналіз раннього (львівського) періоду дає підстави твердити про створення позитивного іміджу диригента. Можна виділити такі його складники як енергійність, ініціативність, темпераментність, високе самовладання, освіченість, музикальність, точність, старанність, працездатність, організаторські вміння, швидкість, результативність. Зауважимо, що перелічені професійно важливі якості А. Родзінського не суперечать характеристикам митця в роки його творчої зрілості. Навпаки тільки доповнюються ознаками

інтенсивності, витривалості, досвідченості, ефективності, продуктивності у творчому процесі. Натомість психологічний портрет диригента-виконавця окреслюється новими рисами, що виявилися у формі крайньої радикалізації комунікативних функцій. Наприкінці 30-х рр. за А. Родзінським закріпилася репутація диригента-диктатора, що на наш погляд, принципово відрізняє специфіку його особистості на ранньому (львівському) і пізньому (американському) етапах.

Зважаючи на розвиток сучасного інформаційного простору важко собі уявити, щоб диригентське виконавство певного мистецького лідера користувалося такою безпрецедентною популярністю (за винятком Герберта фон Караяна). Здобувши світове визнання А. Родзінський посів одне з найпочесніших місць серед визначних майстрів диригентської справи поряд з Л. Стоковським, А. Госканіні та ін.

Література

1. Лошков Ю. І. Диригентське оркестрове виконавство США. *Культура України: зб. наук. праць*. Харків, 2014. Вип. 45. С. 226–233.
2. Мазепа Л. Диригенти львівської оперної сцени. *Musica Galiciana*. Rzeszów, 2003. Т. 7. С. 64–77.
3. Мухіна Л. Творчість І. Н. Стешенка у контексті розвитку світового оперного мистецтва першої половини ХХ ст. *Народознавчі зошити*. Львів, 2019. № 6 (150). С. 1583–1590.
4. Садова Л. І. Виконавсько-методичні засади фортепіанної школи Вілема Курца як джерело розвитку львівської піаністики: автореф. дис... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Львів, 2007. 20 с.
5. Современные дирижеры / сост. Л. Григорьев и Я. Платек. Москва: Советский композитор, 1969. С. 220–222.
6. Федчун Т. Історичні умови концертування західноукраїнських піаністів за межами регіону і на теренах зарубіжжя у ХІХ–ХХ ст. *Музичне мистецтво і культура: Науковий вісник Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової*. Одеса: «Астропринт», 2017. Вип. 25. С. 279–293.
7. Ap. «Ernani», opera Verdiго. Chwila. 1919. № 188. 22 lip. S. 3.
8. Ap. Z Opery. Gazeta muzyczna. 1919. № 21–22. 15 sierp. S. 157.
9. Błaszczyk L. T. Żydzi w kulturze muzycznej ziem polskich w ХІХ і ХХ wieku: słownik biograficzny. Warszawa: Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce, 2014. S. 207.
10. Chojnowski A. Polski epizod «rewolucji kulturalnej» w Chinach. Zapiski ambasadora Witolda Rodzińskiego. *Dzieje Najnowsze: Kwartalnik poświęcony historii ХХ wieku*. Warszawa: Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, 2014. R. XLVI. Z. 4. S. 131–153.

11. Duda K. Kubisz A. Losy doktora Ryszarda Rodzińskiego (1890–1938) i jego rodziny. *Anestezjologia Intensywna Terapia*. 2002. № 1. URL: <https://www.czytelniamedyczna.pl/50,losy-doktora-ryszarda-rodzin>
12. Komorowska M. Jak upadła opera lwowska (1919–1933). *Teatr Polski we Lwowie. Studia i materiały do dziejów teatru Polskiego* / pod. red. L. Kuchtówny. Warszawa: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, 1997. T. 25 (37). S. 180–198.
13. Mankurt A. Їх варго пам’ятати. Артур Родзінський. *Zaxid.net*. 2009. 3 лип. URL: https://zaxid.net/yih_varto_pamyatati_artur_rodzinskiy_n108112
14. Neuhauser F. Ruch muzyczny we Lwowie. *Gazeta muzyczna*. 1920. № 11 i 12. marzec. S. 90–91.
15. Neuhauser F. Z muzyki. *Gazeta Lwowska*. 1919. № 167. 20 lip. S.6.
16. Neuhauser F. Z muzyki. *Gazeta Lwowska*. 1920. № 39. 18 lut. S. 5.
17. Plohn A. Z opery. *Chwila*. 1920. № 392. 16 lut. S. 5.
18. Steinberg M. Rodziński, Artur. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* / edition by Stanley Sadie. London: Macmillan Publishers Limited, 1980. T. 16. P. 96.
19. Stromenger K. Artur Rodziński. *Rzeczpospolita*. 1946. № 199. 21 i 22 lip. S. 5.

References

1. Loshkov, Yu. I. (2014) Dyrygentske orkestruve vykonavstvo SShA. *Kultura Ukrainy*. Kharkiv. Vyp. 45. S. 226–233 [in Ukrainian].
2. Mazepa, L. (2003) Dyrygenty Ivivskoyi opernoyi sceny. *Musica Galiciana*. Rzeszów. T. 7. S. 64–77 [in Ukrainian].
3. Mukhina, L. (2019) Tvorchist I. N. Steshenka u konteksti rozvytku svitovogo opernogo mystetstva pershoi polovyny XX st. *Narodoznavchi zoshyty*. Lviv. № 6 (150). S. 1583–1590 [in Ukrainian].
4. Sadova, L. I. (2007) Vykonavsko-metodychni zasady fortepiannoyi shkoly Vilema Kurtsa yak dzherelo rozvytku Ivivskoyi pianistyky: avtoref. dys... kand. mystetstvovnav. Lviv. 20 s. [in Ukrainian].
5. Grigorev, L., & Platek, Ja. (1969) *Sovremennye dirizhery*. Moskva: Sovetskiy kompozitor. S. 220–222 [in Russian].
6. Fedchun, T. (2017) Istorychni umovy kontsertuvannya zakhidnoukrainskykh pianistiv za mezhamy regionu i na terenakh zarubizhzhya XIX–XX st. *Muzychne mystetstvo i kultura*. Odesa. Vyp. 25. S. 279–293 [in Ukrainian].
7. Ap. (1919, 22 lip.) «Ernani», opera Verdiego. *Chwila*. № 188. S. 3 [in Polish].
8. Ap. (1919, 15 sierp.) Z Opery. *Gazeta muzyczna*. № 21–22ю S. 157 [in Polish].
9. Błaszczyk, L. T. (2014) Żydzi w kulturze muzycznej ziem polskich w XIX i XX wieku: słownik biograficzny. Warszawa: Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce. S. 207 [in Polish].
10. Chojnowski, A. (2014) Polski epizod «rewolucji kulturalnej» w Chinach. Zapiski ambasadora Witolda Rodzińskiego. *Dzieje Najnowsze*. Warszawa. R. XLVI, Z. 4. S. 131–153 [in Polish].

11. Duda, K., & Kubisz, A. (2002, № 1) Losy doktora Ryszarda Rodzińskiego (1890–1938) i jego rodziny. *Anestezjologia Intensywna Terapia*. URL: <https://www.czytelniamedyczna.pl/50,losy-doktora-ryszarda-rodzin> [in Polish].
12. Komorowska, M. (1997) Jak upadła opera lwowska (1919–1933). Teatr Polski we Lwowie. *Studia i materiały do dziejów teatru Polskiego*. L. Kuchtówna (Red.). Warszawa: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk. T. 25 (37). S. 180–198 [in Polish].
13. Mankurt, A. (2009, 3 lyp.) Yikh varto pamiataty. Artur Rodzinskiyi. Zaxid.net. URL: https://zaxid.net/yih_varto_pamyatati_artur_rodzinskiy_n108112 [in Ukrainian].
14. Neuhauser, F. (1920, marzec.) Ruch muzyczny we Lwowie. *Gazeta muzyczna*, № 11–12. S. 90–92 [in Polish].
15. Neuhauser, F. (1919, 20 lip.) Z muzyki. *Gazeta Lwowska*. № 167. S. 6 [in Polish].
16. Neuhauser, F. (1920, 18 lut.) Z muzyki. *Gazeta Lwowska*. № 39. S. 5 [in Polish].
17. Plohn, A. (1920, 16 lut.) Z opery. *Chwila*. № 392. S. 5 [in Polish].
18. Steinberg, M. (1980) Rodziński, Artur. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. S. Sadie (Ed.). – London: Macmillan Publishers Limited. T. 16. P. 96 [in English].
19. Stromenger, K. (1946, 21 i 22 lip.) Artur Rodziński. *Rzeczpospolita*. № 199. S. 5 [in Polish].

Maryana Ferendovych – Candidate in Art Criticism (PhD), Associate Professor at Department of Musicology and Choral Arts, Faculty of Culture and Arts, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv (Ukraine). E-mail: ferendovych.maryana@ukr.net
ORCID 0000-0002-7256-6535

At the beginning of the star journey: touches to the portrait of conductor Artur Rodzinsky

The article is dedicated to the figure of the prominent conductor Artur Rodzinsky, who began his brilliant career in Lviv. The research methodology involves the use of historical, biographical, comparative and analytical methods. The scientific novelty is that the author first considers the early life of the artist. A. Rodzinsky's stellar journey is indicative in view of the grounds that made up the City (Grand) Theatre in Lviv in the first third of the XX century. It's stage contributed to the creative development, the formation of professional qualities and artistic ideals among a number of Galician conductors, including many Lviv citizens.

The model of A. Rodzinsky's success is based on the orientations of continuous improvement, which were laid under the influence of his father's authority, a powerful aura of Lviv, rich in cultural traditions, remarkable

individuals - outstanding figures in the music and educational sphere of Lviv and Vienna, the touring and musical and theatrical life of the region.

The analysis of the early (Lviv) period gives grounds for claiming that the conductor has a positive image. It is possible to distinguish such components as energy, initiative, temperament, high self-mastery, education, musicality, accuracy, diligence, efficiency, organizational skills, speed and efficiency. It should be noted that the mentioned professionally important qualities of A. Rodzinsky do not contradict the characteristics of the artist in the years of his creative maturity. On the contrary, they are only supplemented by signs of intensity, endurance, experience, efficiency, productivity in the creative process. Instead, the psychological portrait of the conductor-performer is outlined by new features that have emerged in the form of extreme radicalization of communicative functions. In the late 1930's, A. Rodzinsky's reputation as a conductor-dictator became entrenched, which, in our view, fundamentally differentiates the specifics of his personality in the early (Lviv) and late (American) stages.

Keywords: *A. Rodzinsky, Lviv, conductor, orchestra, conductor art, creative portrait.*

Стаття поступила до редакції 10.01.2020, прийнята до друку 10.02.2020.

УДК 78.472

DOI: <https://doi.org/10.33398/2310-0583.2020.46.31.41>

Софія Петлій

НАЦІОНАЛЬНІ ВИМІРИ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ІГОРЯ МАРКЕВИЧА

Петлій Софія Вікторівна – аспірантка, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк (Україна). E-mail: sofipetlii@gmail.com
ORCID 0000-0003-3258-2909

Національні виміри творчої особистості Ігоря Маркевича

У запропонованій статті постать видатного франко-італійського композитора й диригента Ігоря Маркевича осмислюється у контексті генези його національної ідентичності. Зазначено, що в українському музикознавстві, незважаючи на українське походження митця, його творчість і диригентська діяльність майже не досліджувались. Відтак метою публікації є формування інформаційного тезауруса української